

MINISTERIE VAN BINNENLANDSE ZAKEN

B. V. D.

Aan Zijne Excellentie
de Vice Minister-President
Plein 1813 nr. 4

te

's-Gravenhage.-

Bijlage(n): 1.

Uw brief van:

Nr 732671

Onderwerp: Maandoverzicht
Veiligheidsdienst
Nederlandse Antillen
(januari 1964)

's-Gravenhage, 25 februari 1964.
Stadhoudersplantsoen 25

VERTROUWELIJK

Ik moge Uwer Excellentie hiermede doen toekomen een exemplaar van het tweede Maandoverzicht dat werd samengesteld door de Veiligheidsdienst van de Nederlandse Antillen over de maand januari 1964.

Het Hoofd van de Dienst

voor deze

E. Vrije
(Dr. E. Vrije)

VERTROUWELIJK

VERTROUWELIJK

MAANDOVERZICHT

januari 1964

VEILIGHEIDSDIENST

NEDERLANDSE ANTILLEN

Exemplaar no. 24

ALGEMEEN

De ernst van de crisis rondom het Panamakanaal heeft in de maand januari vrijwel alle andere gebeurtenissen in het Caraïbisch gebied in de schaduw gesteld. Inderdaad heeft deze crisis weer eens bewezen hoe fluide de politieke situatie in dit gebied wel is. Er zijn ontelbare potentieel explosieve problemen, die ogenschijnlijk aan actualiteit inboeten, omdat het ontbreken van een bevredigende oplossing op korte termijn de status quo een misleidend karakter van duurzaamheid geeft. Daarom houdt elk nieuw incident weer ten onrechte een element van verrassing in.

Aangezien de kanaalcrisis een internationaal conflict is, zijn de konsekwenties er van uiteraard direct serieus, maar in verscheidene Latijns Amerikaanse en Caraïbische landen zijn in de maand januari de interne spanningen onrustbarend gestegen. Arbitrair zou kunnen worden gewezen op Brazilië, Bolivia en Honduras.

Brazilië wordt in toenemende mate geplaagd door ~~Stichting~~ en arbeidsonrust, terwijl mede door de sociale en economische problemen de politieke tegenstellingen zich meer en meer toespitsen.

In Bolivia heeft PAZ ESTENSSORRO tenslotte Juan LECHIN uit de M.N.R. doen stoten. Voor de verkiezingen in juni a.s. zal PAZ als medestander voor het vicepresidentschap Federico FORTÚN SANJINES hebben. De aanhang van LECHIN, vooral onder de mijnwerkers, is militant en ook numeriek groot. Als LECHIN toenadering zou zoeken bij de rechtse tegenstanders van de M.N.R., dan zou de positie van PAZ buitengewoon moeilijk worden.

De regerende junta van Honduras heeft in januari moeten ingrijpen tegen een door Cuba gesteunde samenzwering. Hoe afdoend het optreden van de regering is geweest zal nog moeten blijken.

Een kostbare staking in de suikerindustrie heeft de Dominikaanse Republiek de afgelopen maand getroffen. De in het land gebleven leiders van de Partido Revolucionario Dominicano zijn doende de partij te reorganiseren.

In Jamaica heeft een conferentie plaats gehad van de premiers van Brits Guyana, Trinidad en Tobago, Barbados en Jamaica zelf.

De reis van Fidel CASTRO naar de Soviet Unie was aanleiding tot een groot aantal speculaties. De economische blokkade van Cuba, voorheen slechts gedeeltelijk ondervangen door de handel met het Sovjetblok, werd de afgelopen maand vrijwel een dode letter, toen o.a. Spanje en Engeland zich bereid toonden om op grote schaal met Cuba handel te drijven. Geruchten over een moord op CASTRO werden prompt tegengesproken. Gemeld werd, dat CASTRO in het openbaar was gezien nadat hij dood zou moeten hebben zijn geweest.

In Venezuela bleef het na de verkiezingen onrustig. Weliswaar was de terreur in de hoofdstad, op enkele incidentele aide-mémoires na, vrijwel verdwenen, maar guerilla activiteiten in het binnenland namen toe. Deze worden krachtig bestreden, en naar verluid met succes. De besprekingen betreffende de samenstelling van een nieuwe regering zijn nog in volle gang. U.R.D. heeft zijn gelederen "gezuiverd" van de militante linkervleugel. Dit heeft tot gevolg gehad de oprichting van een nieuwe partij. Een samenzwering tegen BETANCOURT, waarbij de linkse U.R.D.-leider, Luis MIQUELINA, was betrokken, werd tijdig ontdekt.

In de Nederlandse Antillen vormt de voortgezette, en voort te zetten, rationalisatie politiek van de beide oliemaatschappijen een actueel probleem bij de onderhandelingen betreffende een nieuwe C.A.O. tussen Lago en I.O.W.U.A. op Aruba, en zal ook op Curacao zijn weerslag vinden in de verhoudingen tussen de Shell en de P.W.F.C. Van belang was de reis van bestuursleden van I.O.W.U.A. naar Venezuela. De Antilliaanse vakbonden vormen op dit ogenblik het meest voor de hand liggende object voor communistische infiltratie. Dit is niet alleen zo omdat het vakbondswezen in dit gebied in principe al duidelijk de aandacht heeft, vanwege

de overal versnelde industrialisatie, maar ook omdat de bevoorrechte positie, die de Nederlandse Antillen onder de kleine Antillen tot nu toe hebben ingenomen, niet onaantastbaar blijkt te zijn. De relatieve, zowel als de absolute, teruggang van onze economische positie verhogen het politiek bewustzijn van de Antilliaanse arbeider en maken hem meer ontvankelijk voor communistische agitatie. Men behoeft niet de illusie te koesteren, dat van deze nieuwe perspectieven buiten onze grenzen geen goede nota wordt genomen.

DE PANAMESE CRISIS

De gebeurtenissen in Panama zijn genoegzaam bekend, zodat volstaan mag worden met een korte beschouwing over de houdingen, die onderscheidenlijk door de Soviet Unie, de Chinese Volksrepubliek en Cuba ten aanzien van het conflict zijn ingenomen.

De Chinese Volksrepubliek heeft het conflict propagandistisch volkomen uitgebuit. Massale betogingen werden georganiseerd, waarbij meer dan een miljoen demonstranten over het plein van de hemelse vrede in Peking trokken. Onder hen waren volgens het agentschap "Nieuw China" vele Cubanen, vertegenwoordigers van andere Latijns Amerikaanse landen en vertegenwoordigers van Afrikaanse landen. Het thema was de uitbuiting van Aziatische, Latijns Amerikaanse en Afrikaanse landen door de imperialistische Verenigde Staten. Van regeringswege, door studenten- en arbeidersorganisaties werden Panamese instanties solidariteitsbetuigingen en beloften van (niet gepreciseerde) steun gezonden.

Sterk hiermede contrasterend was de houding van de Soviet Unie, ook gereflecteerd in de Soviet pers. Alhoewel uiteraard de schuld voor het conflict werd geworpen op de Verenigde Staten, en van kolonialisme en imperialisme gewag werd gemaakt, kan niet aan de indruk worden ontkomen, dat de Soviets hun reactie tot het allernoodzakelijkste hebben beperkt.

De felle Chinese reactie schept geen verwachtingen voor handelend optreden. Eenzelfde houding van de Soviet Unie had zulks wel gedaan. De vraag, die kan worden gesteld, is hoe de Soviet Unie zou hebben gereageerd, indien de confrontatie in de Cuba-crisis van 1962 niet had plaats gevonden; indien de Soviet Unie toen niet verplicht was geworden zijn raketbases te ontmantelen.

Zelfs als geloof moet worden gehecht aan de voortdurende berichten uit anti-Castro Cubaanse bronnen, als zou de militaire opbouw door de Russen ook na de crisis zijn voortgezet, dan blijkt uit de reactie van de Soviets toch, dat een confrontatie naar aanleiding van het Panamese conflict hen beslist niet welkom zou zijn.

Het heeft er alle schijn van, dat Fidel CASTRO in Moskou ervan overtuigd is, dat uit het conflict niet meer kon worden gehaald dan brandstof voor anti-Amerikaanse agitatie. Zijn verwijdering uit het Caraïbisch gebied direct na het uitbreken van de ongeregelheden zou dan als buitengewoon opportuun moeten worden beschouwd.

De Cubaanse rol in het conflict is wel een voorbereidende geweest. De identificatie van in Cuba opgeleide mannen onder betogers laat hierover geen twijfel bestaan. Was het eenmaal zover, dan kon voor de toespitsing van het conflict gevoelig worden vertrouwd op niet-communistische nationalistes in Panama. De positie van de Verenigde Staten wordt in feite des te moeilijker gemaakt, als openlijke steun voor Panama van Cubaanse en Soviet zijde tot een minimum beperkt blijft.

Ook de regering van Roberto CHIARI is trouwens in een heel moeilijke positie

gemanoevreerd. De nationale reactie op het incident was van dien aard, dat elke vorm van matiging van regeringszijde als verraad zou worden beschouwd. Met de verkiezingen in zicht moest CHIARI, alhoewel zelf niet herkiesbaar, een onverzoenlijke houding aannemen. Hoe meer echter de economische nadelen van het conflict in Panama gevoeld worden, hoe meer een schikking politiek aanvaardbaar zou worden.

Inderdaad hebben de economische gevolgen van de crisis zich direct al doen voelen. De toeristen industrie, welke voor Panama heel belangrijk is, werd lam gelegd. Het land is bovendien volkomen ingesteld op handel met de Verenigde Staten en als gevolg van het conflict is hierin tijdelijk een stilstand gekomen. De Nationale Economische Raad, waarin o.a. een broer van de president zitting heeft, stelde voor ~~om~~ handelsbetrekkingen aan te knopen met "alle landen" teneinde aan de gevolgen van een langdurig conflict het hoofd te kunnen bieden. Alhoewel op dit voorstel direct een ontkenning volgde, dat landen achter het ijzeren gordijn zouden zijn bedoeld, werd door verschillenden hierop gezinspeeld. Aangenomen mag worden, dat het voorstel mede ten doel had een Cubaans spook in de schermutseling met de Verenigde Staten te introduceren. Wel ligt het voor de hand, dat CHIARI zal trachten een grotere markt voor Panamese producten te vinden in Latijns Amerikaanse landen.

Hoe het verloop van het conflict ook zal mogen zijn, deze crisis heeft de conflict situatie, die tegen het eind van het jaar in Venezuela het beeld had gekregen van Castristische terroristen tegen een vooruitstrevend nationaal regiem, wederom verlegd naar het voor de communisten zo nuttige beeld van nationalisme versus de Kolos van het Noorden. Dat het bewind van CHIARI de vergelijking met dat van BETANCOURT niet kan doorstaan, is voor de communisten geen aanleiding om hem in deze crisis niet even enthousiast aan te moedigen als zij BETANCOURT en zijn vooruitstrevend beleid hebben verguisd,

BRAZILIE

De Braziliaanse Cruzeiro daalde in de maand januari tot een peil beneden 1400 per US dollar. De semi-officiële stichting "Getulio Vargas" maakte bekend, dat in het jaar 1963 de kosten van het levensonderhoud weer met 80,7% waren gestegen. Levensmiddelenprijzen waren in 1963 met 77,4% meer gestegen dan in 1962. Indices, waarbij elk voorgaand jaar weer op 100 wordt gesteld, vertoonden over de afgelopen vier jaar de volgende stijgingen:

1960 - 23.8%
 1961 - 43.2%
 1962 - 52.7%
 1963 - 80.7%

De golf van stakingen, die eisen om loonsverhoging kracht moeten bijzetten, duurt voort. Arbeiders bij de nuts- en vervoersbedrijven eisten 100% loonsverhoging. De regering GOULART greep incidenteel met militaire troepen in om de belangrijke diensten gaande te houden.

Zo mogelijk vertoont het economische leven van Brazilië op dit moment een beeld van nog grotere chaos, dan het politieke leven. Maar ook dit laatste is allesbehalve stabiel. De volgende presidentsverkiezingen zullen constitutioneel pas in 1965 plaats kunnen hebben. De manoeuvres tussen de partijen zijn echter reeds in volle gang. Joao GOULART is niet herkiesbaar. Een grondwetswijziging, die hem herkiesbaar zou maken, dient door een twee derde meerderheid in het congres te worden bekrachtigd. Deze meerderheid zal hij niet kunnen opbrengen. Indien GOULART zijn toevlucht zou nemen tot een staatsgreep, dan kan hij waarschijnlijk rekenen op de steun van zijn eigen, zij het sterk geïnfiltreerde, arbeiderspartij, en van die der Braziliaanse communisten. Bij

gebrek aan een staatsgreep ziet het er nu naar uit, dat de communisten hun steun zouden geven aan Miguel ARRAIS, gouverneur van de staat Pernambuco. In eerste instantie zouden de communisten elke kandidaat steunen, die een kans zou maken tegen Carlos LACERDA, zelfs als deze steun enkel op negatieve overwegingen zou moeten rusten. Een serieuze candidatuur van ARRAIS, die hen welgezind is, zou des te beter zijn. Ex-president Juscelino KUBITSCHER is reeds aan het trachten zich zelf als de volksfront kandidaat op te werpen, die de beste kans zou maken tegen LACERDA. Ook LACERDA zelf is met zijn campagne begonnen. Een staatsgreep uit die hoek is ook niet uitgesloten. Hoe groter de economische verwarring wordt, des te groter wordt ook de kans op extra-parlementaire kunstgrepen, die in dit stadium een burgeroorlog zouden kunnen ontketenen.

BOLIVIA

De controverse tussen president Victor PAZ ESTENSORRO en de vice-president Juan LÉCHIN, beiden leidende figuren van de grote Boliviaanse revolutie van 1952, heeft geleid tot het roeyement van LÉCHIN door het partij congres van de M.N.R. Het conflict tussen de beide leiders is niet ontstaan door de moeilijkheden rondom de mijn Catavi, Siglo XX, maar de gijzelaarsaffaire heeft het wel tot een complete breuk doen komen.

Op PAZ ESTENSORRO werd druk uitgeoefend om de invloedrijke generaal BARRIENTOS als een soort politieke verzekeringspolis als mede-candidaat voor de 1 in juni a.s. te houden presidentsverkiezingen te aanvaarden. PAZ heeft echter de vice-presidentiële candidatuur van zijn vertrouweling, Federico FORTUN SANJINÉS, doorgedrukt.

Reeds gedurende de mijn crisis had PAZ, overigens zonder succes, getracht toenadering te zoeken bij oppositie partijen, waaronder de Partido Revolucionario Auténtico, (P.R.A.) die in het kader van de Alianza Popular Boliviana een oppositiefrent vormen. Zulks werd medegedeeld door Walter GUEVARA ARZE, leider van de P.R.A. De P.R.A. is in 1960 ontstaan door een splitsing in de M.N.R. Nu blijkt ook LÉCHIN GUEVARA te hebben benaderd en alhoewel deze laatste verklaarde, dat het nog te vroeg was om van een overeenkomst te spreken, liet hij toch door-schemeren, dat een verenigd front met LÉCHIN niet onmogelijk was.

Het zal nog moeten blijken in hoeverre PAZ en de M.N.R. door de splitsing in de partijgelederen verzwakt zijn. De steun van de mijnwerkers zal PAZ in ieder geval moeten ontberen. LÉCHIN, een marxist met een Trotskistisch verleden, heeft zich aan de Boliviaanse communisten nooit veel gelegen laten liggen. Aan zijn persoonlijk leiderschap is het grotendeels te danken geweest, dat de communistische partij in Bolivia weinig vat heeft kunnen krijgen op de mijnwerkers. Zij zullen evenwel in een strijd tegen PAZ volledig achter LÉCHIN staan. De overblijfselen van de oligarchie, die voor 1952 de macht in Bolivia volledig in handen had, zullen eveneens geneigd zijn LÉCHIN te steunen, teneinde de verbrokkeling van de M.N.R. uit te buiten.

Het is deze mogelijke politieke formatie, die aan het leger de aanleiding zou kunnen geven om de democratie te "redden" en de teleurgestelde generaal BARRIENTOS aan het hoofd van een junta te installeren.

HONDURAS

In Honduras, waar in oktober van het afgelopen jaar de constitutionele president Ramón VILLEDIA MORALES en zijn waarschijnlijke opvolger, Modesto RODAS

- 5 -

ALVARADO, op de vooravond van de verkiezingen moesten wijken voor een militaire staatsgreep, heeft de junta van Oswaldo LOPEZ ARELLANO een communistische samenzwering ontdekt. Verscheidene arrestaties vonden plaats. Verklaard werd, dat een krachtige radiozender, waarmee contact zou zijn onderhouden met Cuba, Moskou en Peking, in beslag werd genomen. Documenten, waaronder sabotage plannen, werden eveneens aangetroffen. Enkele dezer waren in Chinees schrift gesteld. Kleine groepen guerilla's werden in de bergen nabij de grens van Guatemala gesignaleerd. Onder de gedetineerden zouden zich een drietal functionarissen van de voormalige regering bevinden.

Inderdaad heeft VILLEDA in het verleden de steun van de Hondurese communisten ontvangen. In 1954 verkreeg VILLEDA bij de verkiezingen een meerderheid, maar een staatsgreep belette hem toen het presidentschap te aanvaarden. Tussen 1954 en 1957 werd hij van samenspanning met de communisten beschuldigd en tijdelijk verbannen. Zijn bewindsperiode, die mogelijk was gemaakt door de "neutrale" houding van het leger, duidde er echter op, dat zijn binding met de communisten tactisch en niet principieel was geweest. Niettemin was "communistische infiltratie" de leuze, die door het leger afgelopen jaar bij zijn verwijdering werd gebruikt. De werkelijke reden was echter, dat VILLEDA had getracht de macht van het leger te beknotten. Hij had een burgerwacht ingesteld, teneinde een tegenwicht te vormen tegen het autonome beroepsleger. Zijn waarschijnlijke opvolger RODAS ALVARADO, had te kennen gegeven nog verder te willen gaan en de autonome status van het leger te willen annuleren. De burgerwacht verzette zich in oktober 1963 inderdaad heftig tegen de staatsgreep en het is dan ook tot hevige straatgevechten gekomen.

Terwijl ook hier, zoals in zovele Latijns Amerikaanse landen, de legerleiding behalve tot behoud van een bevoorrechte positie ook irrationeel, maar ergens oprecht meent te moeten handelen ter bescherming der democratie, toont de situatie in Honduras weer eens de kortzichtigheid van deze houding aan. VILLEDA MORALES en zijn belangrijke aanhang worden nu in de communistische hoek gedrukt.

Aan de communisten wordt als het ware een "binding met de massa" op een ~~zilveren~~ zilveren schaal aangeboden.

"Communistische agitatie" wordt weer een gemakkelijke aanleiding om repressieve maatregelen te nemen, welke het de communisten weer gemakkelijker maakt zich als voorvechters van de democratie aan te dienen.

DOMINIKAANSE REPUBLIEK

Een staking van de arbeiders van de suikerfabriek Romana Corp. in de Dominikaanse Republiek heeft gedurende ruim twee weken in januari grote beroering verwekt. De arbeiders eisten een gratificatie gelijk aan het loon over één maand. Er braken sympathie stakingen uit bij de vervoersmaatschappijen en de suiker export, die voor het land van zo groot belang is, kwam op het spel te staan. Zo werd export van suiker naar Curacao opgehouden, hetgeen hier te lande maatregelen ter vaststelling van de suikerprijs tot gevolg had. Tegen het einde van de maand accepteerden de arbeiders arbitrage en keerden zij terug naar het werk. Het geschil was evenwel nog niet opgelost. Door deze staking zou de Dominikaanse fiscus ongeveer 665.000 R.D.\$\$\$ aan directe belastingen hebben gederfd. De aanleiding tot de staking schijnt volledig in het economische vlak te hebben gelegen. Door het ontbreken van een stakingsfront zijn de "rank and file" van de vakbond al spoedig in een dwangpositie komen te verkeren, waaraan inzamelingen door andere bonden weinig hebben kunnen verbeteren. De tijdelijke uitslag is dan ook voor de arbeiders onbevredigend te noemen, hetgeen de introductie van een politiek aspect vergemakkelijkt. Van de junta zal in het onderhavige geval

en bij wijze van precedent verlangd worden, dat het de werkgever onder druk zet. Het feit, dat de lonen, die door Romana Corporation worden betaald tot de hoogste in de Dominikaanse Republiek behoren, maakt het voor de regering des te moeilijker om zich achter de arbeiders te scharen.

Inmiddels hebben de twee P.R.D.-leiders, ARES GARCIA en MAINARDI REYNA, die in het december overzicht reeds werden genoemd, hun werk ter reorganisatie van de partij op Dominikaans grondgebied voortgezet. ARES GARCIA treedt op als voorzitter en MAINARDI REYNA als secretaris van het nationaal executief comité van de partij. Op 26 januari hield de partij een manifestatie in de stad Sto. Domingo, die naar verluidt door enkele duizenden volgelingen werd bijgewoond. Het is tot ongeregeligheden gekomen en de politie heeft met traangas ingegrepen. Uit de redevoeringen bleek, dat de partij een terugkeer naar de constitutiona-
liteit zonder nieuwe verkiezingen nastreeft. Ook wordt een algemene amnestie voor politieke gevangenen en het recht van terugkeer der uitgewekenen geëist. Opvallend was, dat één minuut stilte werd betracht ter nagedachtenis van de gevallen guerrillastrijders. Zij werden "Dominikaanse vrijheidshelden" genoemd. Hiermede scheen de P.R.D. aanvankelijk een duidelijke poging te doen om de steun te verwerven van de aanhangers der buiten de wet gestelde beweging van de 14e juni.

Voordat een dergelijke stellingname echter de legale status van de partij in gevaar kon brengen, werd in een vergadering van het executief comité op 30 januari besloten, dat op partijmanifestaties in de toekomst slechts diegenen het woord mochten voeren, die daartoe door de organisatie waren aangewezen. Niet-leden zullen slechts op voorafgaande uitnodiging van de partij mogen spreken. Bovendien zullen de sprekers zich stipt moeten houden aan de partijdoctrines en aan de "democratische normen, die door de partij worden onderschreven". Aan partijleden, die zich aan deze laatste regel niet zouden houden, werd disciplinaire actie in het vooruitzicht gesteld.

De implicatie was, dat de vergadering van de 26e januari uit de hand was gelopen. De partijleiding distancieerde zich achteraf dus toch van de 14e juni-beweging. Het besluit van het executief comité kan worden beschouwd als een principieel antwoord op het pamflet van Juan BOSCH, waarin subversieve actie werd gepropageerd. MAINARDI en ~~REYNA~~ schijnen, tenminste in het executief ARES comité, het heft nu duidelijk in handen te hebben.

Overigens kwam uit Puerto Rico een merkwaardige uitspraak van Angel MIOLÁN, een der belangrijkste medewerkers van BOSCH en gewezen bestuurder van de P.R.D. MIOLÁN deelde aan de Dominikaanse journalist, BOBADILLA, mede, dat hij en andere bestuursleden van de partij het al lang oneens waren geweest met de beleidslijn van Juan BOSCH en dat de staatsgreep in september niet had hoeven plaats te vinden, indien de militairen met het bestuur van de P.R.D. overleg hadden gepleegd. MIOLÁN impliceerde, dat Juan BOSCH door zijn partijgenoten ertoe gedwongen had kunnen worden om "vrijwillig" afstand te doen van het presidentschap. MIOLÁN ontkende ten stelligste communist te zijn, of ooit communistische sympathieën te hebben gekoesterd. Hij is nationalist, zo stelt MIOLÁN het en daarom wordt hem anti-americanisme in de schoenen geschoven en bij wijze van non sequitur ook het communisme. Fidel CASTRO heeft zich in het Sierra Maestra van de vijftiger jaren ook in deze zin over zichzelf uitgelaten, waarschijnlijk ook oprecht. Hier eindigt voorlopig echter de parallel.

VENEZUELA

In januari zijn besprekingen begonnen tussen Dr. Raúl LEONI en leiders der andere partijen over de formatie van de nieuwe regering. De inauguratie van LEONI zal begin maart plaats vinden, waarschijnlijk op de 11e.

Het streven van LEONI zou zijn om Acción Democrática en Copei de kern van de coalitie te doen uitmaken, terwijl U.R.D. en F.D.P. de regering zonder bindende afspraken zouden steunen. Voor de onafhankelijken, die de candidatuur van Uslar PIETRI hebben gesteund, zouden enkele hoge regeringsposten worden gereserveerd.

De uitslag van de verkiezingen heeft in de gelederen van de U.R.D. een splitsing tot gevolg gehad. De moeilijkheden kwamen aan de oppervlakte tijdens de afwezigheid van Jovito VILLALBA, die een bezoek bracht aan Chile. Het secretariaat-generaal werd waargenomen door Dr. Dionisio LOPEZ ORIHUELA en onder leiding van Dr. José HERRERA OROPEZA trachtte de z.g. "zwarte vleugel" van de U.R.D. binnen de partij een oppositie front te vormen. Bij zijn terugkeer verleende VILLALBA zijn volledige steun aan LOPEZ ORIHUELA. Hij noemde het optreden van HERRERA misbruikmaking van de "interne democratie" van de partij ter bevoordeling van andere politieke groeperingen. Samen met Luis MIQUELINA en José Vicente RANGEL zou HERRERA uit de partij worden gestoten. Alle drie waren leden van het centraal comité van de partij. Zij vertegenwoordigen de "jongeren" in de U.R.D. Inmiddels werd het roeyement opgehouden door de arrestatie van MIQUELINA, die tezamen met de marine officier Jesús Teodoro MOLINA VILLEGAS en enkele anderen betrokken zouden zijn geweest bij een samenzwering om de regering omver te werpen. MOLINA VILLEGAS was in mei 1962 de leider van de revolutie in Carúpano. Op de 16e september van het afgelopen jaar wist hij met acht anderen, waaronder de nog voortvluchtige rebellenleider Fabricio OJEDA, uit de gevangenis te ontsnappen. Na de arrestatie van kolonel MONCADA VIDAL, waarvan in het maandoverzicht van december melding werd gemaakt, zou MOLINA VILLEGAS de leiding der F.A.L.N. hebben overgenomen.

HERRERA OROPEZA heeft op zijn breuk met de U.R.D. gereageerd met een nieuwe partij. Tegen het einde van de maand was deze nog in oprichting. Als mogelijke naam werd genoemd "Vanguardia Nacionalista Popular". "Vanguardia" is een bij de Latijns Amerikaanse Communisten geliefde term voor hun legale verschijningsvorm. HERRERA noemde de doelstellingen van de nieuwe partij: revolutionair, democratisch en anti-imperialistisch. Hij wenst een hergroepering der "progressieve" stromingen in Venezuela op een basis van "collectief leiderschap", waarbij elke medewerkende groep "ideologisch autonoom" blijft.

Tegelijkertijd stelt hij echter, dat er in de partij geen plaats mag zijn voor "sectarisme".

Hoe hij zich een en ander organisatorisch voorstelt, is nog niet duidelijk. Wel blijkt uit zijn verklaringen een uitnodiging aan het adres van de buiten de wet gestelde M.I.R. en C.P.V. om een groot volksfront te vormen.

De M.I.R. is als frontorganisatie in ieder geval waardeloos geworden en de U.R.D.-organisatie, die onder VILLALBA nu van koers is veranderd, is uit een communistisch standpunt gediskwalificeerd. Het is dus zeer wel mogelijk, dat Vanguardia Nacionalista Popular, of hoe zij uiteindelijk genoemd zal worden, in de komende jaren in Venezuela de communistische "binding met de massa" zal moeten bewerkstelligen. Een en ander zal afhangen van de steun, die HERRERA van U.R.D. afvalligen en onder de aanhangers van LARRAZABAL zal weten te krijgen.

De strijd tegen de guerilla's in het binnenland is verscherpt. Zoals verwacht werd, is het accent zowel van de F.A.L.N.-zijde als van de zijde der regering verlegd. Uit de regeringspublicaties krijgt men de indruk, dat de guerilla's weinig of geen vorderingen maken. In verschillende dorpen zijn de guerilla's er echter in geslaagd met gebruik van intimidatie levensmiddelen en medicijnen te verkrijgen. Het leger tracht de dorpelingen en de "campesinos" hiertegen te beschermen. (Het grensgeschied met Groot Brittannië wordt onder Brits Guyana behandeld).

"BRITS-CARAIBISCHE" TOPCONFERENTIE.

In Jamaica kwamen voor de tweede maal in zes maanden premiers van "Britse" Caraïbische landen bij elkaar. De twee onafhankelijke Gemeenebestleden, Jamaica en Trinidad, werden respectievelijk vertegenwoordigd door Sir Alexander BUSTAMANTE en Dr. Eric WILLIAMS. De nog niet onafhankelijken waren Brits Guyana met premier JAGAN en Barbados met premier Erroll BARROWS.

De conferentie werd gedomineerd door JAGAN en WILLIAMS. JAGAN dwong de aandacht af door zijn felheid en WILLIAMS door zijn overtuiging, dat het Pan-Caraïbische idee, waarvan hij een der voornaamste exponenten is, met het falen van de West Indische Federatie niet begraven moet worden, maar integendeel de enige mogelijkheid biedt aan de Caraïbische landen om politiek en economisch tot ontplooiing te komen.

Jamaica, Trinidad en Barbados hebben Brits Guyana volledig gesteund in zijn streven naar onafhankelijkheid. Het plan Sandys werd eenstemmig gelaakt. Niettemin is het in deze niet tot een gemeenschappelijke verklaring gekomen, alhoewel de tekst van de concept verklaring volkomen ten gunste van JAGAN was. Gespeculeerd ~~wordt~~ wordt, dat JAGAN's afwijzende houding voortspoot uit het feit, dat hij niet de indruk wilde wekken steun te hebben verzocht. Een uitspraak te zijnen gunste moest spontaan door de andere drie worden gegeven, of in het geheel niet. Dr. Eric WILLIAMS heeft ontkend, dat er een principiële meningsverschil was geweest en heeft de concept-verklaring doen publiceren. Hierin werd wel geïmpliceerd, dat de steun der overige drie verleend werd niettegenstaande de pro-communistische houding van de regeringspartij van Brits Guyana. De onuitgesproken afkeuring, die hieruit blijkt, heeft wellicht ook bijgedragen tot JAGAN's weigering om de verklaring mede te ondertekenen.

Een suggestie van JAGAN om meer Caraïbische landen (w.o. ook Cuba) aan een volgende conferentie te laten deelnemen, viel niet in goede aarde. Van de conferentie kwam een scherpe veroordeling van de apartheidspolitiek en van het "verderfelijke stelsel van kolonialisme"; terrorisme, agressie en ondermijnende actie werden afgekeurd. Nadruk werd gelegd op de waarde van het gemeenebest.

BRITS GUYANA

In een redevoering in Jamaica voor een drieduizendtal studenten van de Universiteit van West Indië stelde Cheddie JAGAN een conferentie voor van alle Caraïbische bauxiet-producerende landen, om te beletten dat "buitenlandse monopolies het ene land tegen het andere uitspelen". De verbrokkeling der ontwikkelingslanden brengt met zich mee, zo zeide JAGAN, dat elk land een te zware prijs moet betalen voor de ontwikkeling van zijn industrieel potentieel.

De benoeming van Richard LUYT, voormalig algemeen secretaris van Noord Rhodesia als nieuwe gouverneur van Brits Guyana, is bij premier JAGAN in slechte aarde gevallen. JAGAN had de benoeming van een landskind geeist, Op een telegram van de Afrikaanse Noord Rhodesische leider, Kenneth KAUNDA, waarin deze LUYT bij JAGAN aanbeveelt, antwoordde JAGAN, dat zijn ontstemming niet tegen LUYT persoonlijk is gericht.

De bereidheid door de Britse regering getoond, om met de Venezolaanse regering de Venezolaanse aanspraken op een deel van het grondgebied van Brits Guyana te bespreken, heeft in Brits Guyana verontrusting gewekt. De aanspraken betreffen een gebied, dat ongeveer 26.000 vierkante mijlen groot is. In het verleden zijn de aanspraken door Venezuela herhaaldelijk in de Verenigde Naties naar voren gebracht, maar door het Verenigde Koninkrijk prompt afgewezen.

Wat de verontrusting in Brits Guyana vergroot, is, dat er nu zonder een vertegen-

woordiger van Brits Guyana in Londen besprekingen zullen worden gevoerd, terwijl de onafhankelijkheid van het land voor de, zij het ietwat geblokkeerde, deur staat.

Men neemt niet aan, dat Engeland bereid is concessies te doen, maar zelfs het bespreken is al een wijziging in de Britse houding. De onderlinge verschillen in Brits Guyana zouden wel eens spoedig (tijdelijk) bijgelegd kunnen worden, teneinde aan deze bedreiging van een nationaal belang het hoofd te bieden. De Venezolaanse Minister van Buitenlandse Zaken, FALCON BRICENO, ontkende, dat zijn land ongaarne zag, dat Brits Guyana onafhankelijk werd. Dit was naar aanleiding van suggesties, dat Venezuela via een onafhankelijk Brits Guyana een Cubaanse infiltratie vreesde.

CUBA

In het brandpunt der belangstelling heeft de reis van Fidel CASTRO naar de Sovjet Unie gestaan. Afgezien van de reeds eerder in dit overzicht gedane suggestie, dat de Panamakanaal-crisis een aanleiding zou kunnen zijn geweest, lijkt de tocht van CASTRO een tweeledig doel te hebben gehad. Enerzijds werden de banden met de Sovjet Unie strakker aangehaald, zulks ter verduidelijking van CASTRO's positie in het Chinees-Russisch conflict en anderzijds had CASTRO de kans om een grotere steun op economisch gebied bij de Russen te bepleiten.

De economische boycott door de Verenigde Staten gepropageerd, heeft gevoelige klappen gehad, die het waarschijnlijk niet te boven zal komen. Handels-transacties met Engeland en Spanje, een handelsverdrag met Zweden, de vestiging van een handelsmissie in Brussel, dit alles betekende in feite, dat de boycott een dode letter was geworden.

Van de West Indische Topconferentie in Jamaica kwam een tentatief geluid, dat de situatie "Cuba" ook op politiek gebied op een "nieuwe" wijze moest worden benaderd. De Braziliaanse afgevaardigde bij de Verenigde Naties, Carlos BERNARDES, wenste een normalisatie van de betrekkingen tussen Cuba en andere landen in het Westelijk Halfrond.

Inmiddels blijft de Cubaanse export van terroristen en guerillastrijders voortgaan. Onder in Venezuela gevangen genomen guerilla's bevonden zich niet alleen in Cuba opgeleidenen, maar ook Cubanen zelf. In Panama en in Honduras werden hun activiteiten afgelopen maand gesignaleerd. In Colombia nemen de terroristische activiteiten toe. Centraal Amerika is het mikpunt van openlijk opruiende radio uitzendingen vanuit Havana, waarin instructies worden gegeven aan guerilla's. De subversieve interesses van het Cubaanse bewind strekken zich uit tot Afrika, hetgeen uit de omwenteling in Zanzibar is gebleken.

Een normalisatie van de verhoudingen tussen Cuba en haar buurlanden zou deze subversieve activiteiten bijzonder ten goede komen.

NEDERLANDSE ANTILLEN

De verhouding tussen de I.O.W.U.A. en de Lago Oil and Transport Co. op Aruba verslechterde gedurende januari. Er moet onderhandeld worden over een nieuwe C.A.O. en I.O.W.U.A. eiste, dat gedurende de periode van onderhandelen geen layoff wordt gegeven. Lago wenste hier niet op in te gaan, omdat het layoff-probleem een punt van bespreking vormt in het kader der onderhandelingen. De maatschappij heeft van september t/m december 1963 geen Antillianen, tenzij op eigen verzoek, ontslag gegeven. Nu schijnt Lago deze vrijwillige maatregel uit bedrijfspolitieke overwegingen niet langer te kunnen volhouden.

-- 10 --

Tegen het einde van de maand brak I.O.W.U.A. daarom de onderhandelingen af en zond een commissie van drie man naar Venezuela voor besprekingen met vertegenwoordigers van Fedepetrol en CLASC. De drie waren voorzitter Frans Lodewijk MADURO en bestuursleden J. YARZAGARAY en J. FLEMMING.

De Venezolaanse vakbondsleiders hebben I.O.W.U.A. alle steun toegezegd. Toetreding van I.O.W.U.A. tot de I.P.C.W.F. is op korte termijn te verwachten.

Het kernprobleem der layoff is niet voor een wederzijds bevredigende oplossing vatbaar. Dit geldt nu direct voor de Arubaanse situatie, maar ligt voor Curacao ook in het verschiet. De oliemaatschappijen moeten en zullen hun rationalisatiepolitiek voortzetten.

Indien de duurzaamheid der hier aanwezige plants zeker gesteld moet worden, is dit, ook uit een algemeen Antilliaans standpunt, de enige oplossing. Het is echter veel gevergd van een jonge vakbond om hiervoor begrip op te brengen en ernaar te handelen.

Achter de vakbond staan de potentiële werklozen, voor wie noch op Aruba noch op Curacao voorshands elders op de markt plaatsing gevonden kan worden. Bij de Shell is het aantal werknemers, dat binnen de komende drie jaren voor ontslag in aanmerking zal komen, nog veel groter dan bij Lago. Het werkloosheidsprobleem op Curacao is bovendien nu al groter dan op Aruba.

In het algemeen overzicht is al de nadruk gelegd op wat dit alles ten aanzien van extremistische infiltratie voor de Antillen kan betekenen. Een moeizaam bereikt accoord, met of zonder staking, tussen Lago en I.O.W.U.A. zal geen oplossing betekenen van het kernprobleem en de huidige ogenschijnlijke rust op Curacao is nog misleidender.

Vakbondsleider, CLASC-vertegenwoordiger in de Antillen, R. TSCHUMIE, bracht in januari enkele dagen door op Aruba. Hij bood aldaar CLASC hulp aan indien de onderhandelingen zouden vastlopen.

Ook verklaarde hij de Electrecistas te zullen assisteren zodra hun C.A.O. met de EIMAR (Electriciteitsmaatschappij Aruba) ter sprake zou komen. Hij had tevens contact met de havenarbeidersunie en de chauffeursunie van Aruba. Van de overkoepelende organisatie is vooralsnog niets naders vernomen.